

Uit de klas 8 : Feedback bij spreekopdrachten

'Uit de klas' was de afgelopen jaren een vaste rubriek in LOWANieuws. Hij is geschreven op basis van observaties in de praktijk. Auteurs: Fouke Jansen en Marijke Huizinga

Opdracht: spreekopdracht

In een ISK-klas staan de tafels in groepjes van vier. Aan sommige tafels wordt vooral gekletst en gelachen. Aan andere tafels wordt stil gewerkt. Drie meisjes gaan gelijk op: ze werken alle drie in hoofdstuk 10 van het eerste boek van Zebra en zijn ongeveer met dezelfde oefeningen bezig. Oefening 28 is een oefening in tweetallen met een werkblad. Ze wachten even op elkaar zodat ze de opdracht met z'n drieën kunnen doen. Ze lezen de opdracht, zoeken het juiste werkblad en bespreken wat ze moeten doen: ze gaan elkaar de vragen stellen die ze in de vorige oefeningen geoefend hebben. De oefening is bedoeld voor tweetallen maar ze lossen het op door om de beurt een vraag te stellen. Sommige vragen zijn best moeilijk, bijvoorbeeld: 'Hoeveel weken is de film al in de bioscoop'. De leerling struikelt over de woorden. De andere twee beginnen te lachen want zij vinden het ook een moeilijke vraag. Ze begrijpen wat de leerling wil vragen omdat ze de vragen daarvoor al gezien hebben in het boek. Ze geven antwoord en een van hen stelt vervolgens een volgende vraag. De antwoorden op de vragen zoeken ze op in de filmagenda op het werkblad. Ze helpen elkaar bij het vinden van het antwoord. Soms helpen ze elkaar bij het zoeken naar het juiste woord of de juiste volgorde van de woorden in de zin. Als de spreekopdracht klaar is, gaan ze weer verder met de volgende opdracht.

Theorie

Wanneer leerlingen veel zelfstandig werken, komen de spreekopdrachten soms wat in de verdrinking. De leerlingen in het lesfragment hierboven zorgen er zelf voor dat ze de spreekopdrachten kunnen doen maar niet alle leerlingen zullen dat doen. Sommige docenten hebben ook liever niet dat de leerlingen de spreekopdrachten zelfstandig doen. Ze horen dan niet hoe de oefening gaat en kunnen geen feedback geven op bijvoorbeeld fouten in uitspraak of grammatica.

Er worden dan aparte uren spreekvaardigheid in het rooster gepland. Hiervoor wordt ander lesmateriaal gezocht omdat de leerlingen meestal in verschillende hoofdstukken in de bodymethode aan het werk zijn.

Hoewel dit vanuit praktisch oogpunt begrijpelijk is, is het didactisch gezien jammer. Om te kunnen spreken in een andere taal, heb je input nodig. Je moet eerst iets horen, of op z'n minst lezen, voor je zelf iets kunt zeggen. In het voorbeeld hierboven stelden de leerlingen elkaar informatieve vragen over een filmagenda. In de oefeningen ervoor hebben ze geleerd een schema met informatie te lezen; ze hebben een gesprek over films gelezen waarin zinnestjes en woorden als 'bioscoop, kaartje, lachfilm, voor alle leeftijden, waar draait de film' etc. in aangeboden zijn. Die zinnestjes en woorden

hebben ze geoefend. Vaak wordt er ook een luistertekst als input gegeven met begripsvragen en oefeningen in verstavaardigheid. Daarna oefenen de leerlingen uitspraak en intonatie van de aangeboden input. Op deze manier zijn ze goed voorbereid op de spreekopdracht. De spreekopdracht geeft de gelegenheid de input op een productieve manier te herhalen. Dit is een efficiënte manier van taalleren: er wordt met een beperkte input van taal heel veel gedaan en geleerd. De nieuwe taal is een aantal keren, op verschillende manieren, aan bod gekomen waardoor de leerling de taal beter kan onthouden.

De output (spreek- en ook schrijfoopdrachten) is dus bij voorkeur gekoppeld aan de input (lees-/luisterteksten) en wordt voorafgegaan door reproductieve oefeningen rond betekenis, vorm en uitspraak. In de meeste methodes vind je deze opbouw terug. Leerlingen kunnen de oefeningen grotendeels zelf doorwerken maar zullen vooral bij uitspraak en intonatie hulp en feedback van de docent nodig hebben.

Is feedback niet altijd nodig bij spreekopdrachten?

Is het erg als leerlingen vooral elkaar horen spreken (input) en geen feedback van de docent krijgen? Slijpen fouten dan niet in?

Dat valt erg mee. Taal leren is vooral heel veel oefenen. Hoe meer gelegenheid leerlingen krijgen om te spreken, met elkaar of met de docent, hoe beter. Een docent hoeft echt niet altijd feedback te geven. Uit onderzoek blijkt dat leerlingen elkaar ook corrigeren maar dan met name op het gebied van woorden, terwijl docenten vooral grammaticale en uitspraakfouten corrigeren. Natuurlijk is het wel belangrijk om regelmatig adequate feedback te geven. Als er helemaal geen feedback is, bestaat de kans wel degelijk dat fouten inslijpen.

Je kunt feedback geven op de inhoud en op de vorm. De vraag: 'Wat bedoel je precies?' is feedback op de inhoud; de opmerking 'Ja, hij werkt bij de bank' als reactie op 'Hij bank werken', is feedback op de vorm.

Daarnaast kun je expliciet feedback geven ('Nee, dat is niet het goede woord.') of impliciet. Impliciete feedback bestaat bijvoorbeeld uit het herhalen van de uiting maar dan in de correcte vorm of met het juiste woord. Impliciete feedback blijkt meestal doeltreffender dan expliciete feedback. Expliciete feedback kan de leerling bovendien onzeker maken.

Het is onmogelijk en ook zinloos om feedback te geven op alle fouten. De verwerving van taal verloopt in een bepaalde volgorde en deels onafhankelijk van wat er in de les behandeld wordt. Als een leerling er nog niet 'aan toe' is, heeft het geven van feedback geen zin, zelfs niet als 'ze het al gehad hebben'. Welke docent is niet eens wanhopig geworden omdat de oefeningen over de persoonsvorm zo goed gingen maar in de eerste 'vrije' zin zat meteen weer een fout.

Koppel de feedback in ieder geval zoveel mogelijk aan het leerdoel van de oefening. Als het leerdoel is om op beleefde wijze aan iemand op straat de weg te vragen, geef dan feedback op de aanspreekvorm en het gebruik van 'u'. ('Dag mevrouw, mag ik u iets vragen?') De leerling weet van tevoren wat het leerdoel is en waarop hij feedback zal krijgen. De kans dat hij iets met de feedback zal doen, wordt daardoor groter.

We hebben het tot nu toe alleen gehad over negatieve feedback. Het spreekt vanzelf dat leerlingen positieve feedback ook heel hard nodig hebben. Van je docent horen dat je een spreekopdracht (of een bepaald aspect daarvan) goed hebt uitgevoerd, is een belangrijke stimulans voor de leerling om door te gaan met deze lastige vaardigheid.

Lessuggesties

1. Laat leerlingen veel spreken, bij voorkeur over en naar aanleiding van de teksten en oefeningen in de gebruikte bodymethode.
2. Geef zoveel mogelijk positieve feedback bij de uitvoering van spreekopdrachten.
3. Luister regelmatig hoe leerlingen de spreekopdrachten uitvoeren. Haal daar een aantal aandachtspunten uit die je op een later moment met de groep bespreekt. Denk bijvoorbeeld aan: Help elkaar als iemand het woord niet kent; Help elkaar met de uitspraak; Vraag wat iemand bedoelt als je het niet verstaat of begrijpt.
4. Doe regelmatig spreekopdrachten uit de bodymethode uit de hele groep. Kies een opdracht die voor leerlingen van het laagste niveau te doen is. Geef leerlingen die verder zijn aanvullende opdrachten of een ander leerdoel bij dezelfde opdracht.
5. Geef voor de opdracht aan waar je feedback op gaat geven. Beperk je feedback zoveel mogelijk tot deze punten.

Reflectievragen

1. Hoeveel tijd besteed je aan spreekvaardigheid? Is dat genoeg?
2. Bied je leerlingen de benodigde input aan voor spreekopdrachten (woorden, zinnestelsels, uitspraak, vorm).
3. Loop onopvallend door de klas als leerlingen in groepjes met spreekopdrachten bezig zijn en luister hoe het gaat. Reageren ze op elkaars taalgebruik? Op welke manier?
4. Op welke manieren geef je feedback? Welk effect merk je?

© Copyright Fouke Jansen en Marijke Huizinga

Contactgegevens VO

Hariëtte Boerboom

✉ h.boerboom@lowan.nl

☎ +31 (0)6 25 02 24 00